

Förbandsbesöksrapport Norrlands dragonregemente K 4

23 till 24 oktober 2023

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspiktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem värnpliktiga väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som gavs vid besöket. Den belyser såväl brister och utmaningar som det som fungerar väl och annat som bidrar till positiv utveckling på förbandet. Genom detta uppmuntras andra förband att ta efter goda exempel och gemensamt arbeta för att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och främja goda utbildningsförhållanden.

Innehållet i rapporten har kommunicerats med berört förband, som har lämnat synpunkter på dess innehåll. Den utgör också en dialog med besökt förband, som får möjlighet att åtgärda fel och brister som följs upp under ett andra besök. Därefter kommer rapporten att delges berörd LMA via Pliktrådet, samt relevanta funktioner inom Försvarsmakten. Rapporten publiceras även på www.pliktradet.se samt delges media, riksdagen och Regeringskansliet. Rapporten reflekterar Pliktrådets syn på verksamheten.

Rapporten ligger till grund för den slutrapport som Pliktrådet författar under kvartal två.

Pliktrådets besökare:

Yasmine Malla

Alice Nilsson

Information om förbandet

Värnpliktiga vid K 4 utbildas på en skvadron med tre plutoner. I år utbildas inte lika många olika befattningar som tidigare år. Förbandet utbildar för andra året i rad plutonsbefälselever med 15 månaders utbildning och fullt försteg, det vill säga inryck i mars. Övriga befattningar har 12 månaders utbildning.

Sammanfattning av rapporten

Pliktrådets huvudsakliga erfarenheter från besöket har kommunicerats till K 4. Pliktrådet önskar att K 4:

- Fortsätter vara transparenta. Förbandsledningen uppvisar både öppenhet och ärlighet gentemot de värnpliktiga, vilket är en framgångsfaktor för positiv utveckling.
- utvecklar dialogen med Plikt och prövningsverket angående värnpliktsbeställningar. Antalet beställda värnpliktiga för kullen 23 – 24 var 200, men endast 146 genomförde utökad mönstring, och 108 påbörjade utbildningen.
- utvecklar en plan för hur de jobbar med den psykiska hälsan hos de värnpliktiga. Det är viktigt att motverka den tabu Pliktrådet upplever finns hos värnpliktiga att tala om mental hälsa. Detta kan i sin tur leda till ett försämrat mentalt stridsvärde hos de värnpliktiga.
- fortsätter lägga mycket vikt vid hur de kan göra befälsbristen mindre påtaglig vid utbildningen av de värnpliktiga. Det uttrycker i utbildningen i form av brist på uppföljning samt att de värnpliktiga blir upplärda på olika sätt av de olika befälen. Det leder ibland till missförstånd mellan befäl och värnpliktiga. Däremot har Pliktrådet förståelse för de utmaningar som kommer med ett underbemannat befälslag.

Punkterna kommer att följas upp under andra besöket.

Arbetsmiljö & säkerhet

Enligt regementsledningen har de unga och oerfarna befälslag. Detta kan potentiellt leda till risker i verksamheten då temperaturerna snabbt sjunker vilket ställer högre krav på befälen att anpassa utbildningen därefter. Bataljonsledningen berättar att stegringen kopplat till det kalla klimatet är hög och upplever att befälen inte får utbildningen de behöver för att verka i den miljön under officersutbildningen. De åtgärder förbandet har vidtagit är att de återinfört en intern befälskurs i jägartjänst. De är medvetna om att de unga befälen inte kan rå på den utbildning de fått och gör därför återtag för att höja kompetensnivån. Pliktrådet ser positivt på att bataljonen identifierat en brist och väljer att åtgärda denna med egna fungerande lösningar.

Utrustningen utgör i högsta grad en säkerhetsrisk. Utrustning som bland annat ryggsäck 12 med tilläggsfickor är inte anpassad för jägartjänst. Personal vid K 4 vittnar om att värnpliktiga faller omkull på grund av vikten i packningen och inte kan ta sig upp då den är otymplig.

Försvårshälsan

K 4 har sedan årsskiftet en egen Försvårshälsa. I år har personalstyrkan utökats med en psykolog och ytterligare en fysioterapeut. De är tyvärr fortsatt underbemannade på grund av sjukskrivningar samt påverkas av underbemanningen. Två nya sjuksköterskor håller på att rekryteras. Försvårshälsan upplever att en framgångsfaktor, för att hålla de värnpliktigas fysiska stridsvärde högt, har varit att komma ut i verksamheten. Däremot har de haft svårt att bemanna den typen av verksamhet på grund av tillfällig personalbrist.

Försvarshälsan uppmärksammar Pliktrådet på att de i år haft ett ovanligt stort utbrott av svinkoppor bland de värnpliktiga. Försvarshälsan har inte kopplat det till en specifik orsak, men berättade att de värnpliktiga har gått blöta i flera dygn, lånar utrustning av varandra och att det finns problem med den personliga hygien.

Fysisk belastning

Jägartjänsten är mycket fysiskt krävande. Befälen och Försvarshälsan jobbar förebyggande mot belastningsskador. När de värnpliktiga kommer till den utökade mönstringen får de möjlighet att testa kängor och ta med sig dessa hem för att kunna marschträna. Under den utökade mönstringen ligger fokus på att informera de blivande värnpliktiga om hur de kan förebygga skador genom att ge ut en träningsplan anpassad för jägartjänsten som försvarshälsan har hjälpt till att ta fram. Förbandet upplever att träningsplanen har gett god effekt för de värnpliktiga som följt den.

Psykisk hälsa

De värnpliktigas psykiska hälsa var något som diskuterades med ledningen, försvarshälsan och värnpliktskonsulenten. Värnpliktskonsulenten och försvarshälsan upplever att värnpliktiga söker hjälp för sitt mående i ett sent skede. Pliktrådets uppfattning är att det inte beror på förbandets inställning till psykisk ohälsa utan snarare att på att förbandet inte belyser ämnet psykisk ohälsa nog. Förbandet upplever att de värnpliktiga är mycket ambitiösa och ofta håller jobbiga tankar eller problem inom sig under längre perioder. Så pass länge att det har påverkat deras psykiska hälsa till den grad då det inte längre kan dölja det. Pliktrådet och stödfunktionerna samt ledningen diskuterade hur de fortsatt kan jobba förebyggande med psykisk hälsa. Slutsatsen blev bland annat att diskutera ämnet oftare och öppet. Ytterligare ett förslag var att ge de värnpliktiga specifika verktyg för att hantera och prata om utmaningar och känslor.

Attityder & jargong

Ledningen på K 4 berättar om sin förtroendemodell, som är ett arbetssätt som K 4 etablerat i sin verksamhet. De värnpliktiga såväl som anställda och officerare vid förbandet utbildas i denna. Pliktrådet ser positivt på förtroendemodellen och uppmanar förbandet att fortsätta jobba med den.

K 4 har haft problem med felaktig värdegrund bland värnpliktiga vilket lett till avrustning. Detta upplever dock de värnpliktiga har tagits på högsta allvar av befäl och ledning. De värnpliktiga har förtroende för att det finns handlingskraft och att de blir lyssnade på.

En insikt Pliktrådet fick av att prata med de förtroendevalda är att kommunikationen mellan de värnpliktiga och befälen kan förbättras. De förtroendevalda uppger att de har haft incidenter på plutonerna som de har lyft med befälen men att responsen kan bli bättre. De upplever att förtroendet fortfarande finns där men anser att befälen ibland inte är mottagliga. Det finns tyvärr en attityd av att inte lyfta felaktigheter för att de har blivit normaliserade, och att värnpliktiga som väljer att ta upp dem blir dömda av sina kamrater för att de "klagar".

Avbruten utbildning

K 4 har vid Pliktrådets besök sju avbrutna utbildningar. Av dessa ska en avrustning vara på grund av fysiska skäl, medan övriga sex är av psykiska orsaker.

Boendemiljö & vistelseutrymmen

Logementen huserar en grupp á tio soldater. Logementen har ett våtrum med badrum och dusch, gruppens skåp samt ett mindre rum med soffor och bord. Det finns en toalett per rum samt två duschar. Pliktrådet noterade att det fanns två duschar inne på logementen, men att dessa var i ett

delat utrymme och saknade draperier. Plikträdet uppmanar förbandet att sätta upp något typ av duschdraperi.

Materiel & personlig utrustning

K 4 förråd utgör en del av I 19 försörjningsenhet. Vid besöket fick Plikträdet en ingående genomgång av förrådspersonalen över hur materiellaget ser ut på förbandet och vilka begränsningar som är mest påtagliga. Förrådet har haft utrustning för alla värnpliktiga som ryckt in i år, men gör Plikträdet uppmärksamma på att om K 4 hade fått den mängd värnpliktiga som var beställd så hade detta inte varit fallet och flera artiklar hade saknats. De kraftiga begränsningar Plikträdet ser med materielen är kopplad till funktionalitet och ändamålsenlig materiel för jägartjänsten.

Ett problem förbandet stött på i år är brist på sängkläder. Då förbandet har hög besöksstäthet blir problemet än mer påtagligt. Under den utökade mönstringen i december ombads blivande värnpliktiga att tag med sig egna örngott då förrådet inte kunde tillhandahålla det. Förrådspersonalen berättar att det inte är möjligt att beställa sängkläder från Försvarmaktens centrallager.

Förrådspersonalen berättar att ryggsäck 12 inte är anpassad för jägartjänsten. Ryggsäcken har en ryggplatta som ska bidra med stabilitet, men som är onödigt tung och därmed bidrar till en redan hög belastning. Ryggplattan blir även en begränsning i rörlighet när soldaterna bär mycket utrustning och ryggsäcken är fullpackad. Den är inte anpassad för mindre kroppar och inte heller för jägartjänst. De värnpliktiga tvingas packa ryggsäcken med mer utrustning än vad den klarar av, vilket sliter på den och många ryggsäckar går sönder. Det finns inga reservdelar att beställa och de värnpliktiga tvingas laga bärremmar och liknande provisoriskt. Då det inte finns något bättre alternativ tvingas K 4 fortsätta att använda Ryggsäck 12.

I och med att förrådet organisatoriskt går under I 19 har ingen egen personal behövt skickas på utbildning för Kroppsskydd 23 D. Förrådet på K 4 har fått klartecken av I 19 att beställa kroppsskydden, men inga har levererats till I 19 än.

Kängor är en stor begränsning på förbandet. Värnpliktiga har tilldelats marschkänga 90 vinter istället för sommar för att det var brist. De kängor som fanns var begagnade. Förrådet uttrycker missnöje och anser att alla värnpliktiga borde få ut ett nytt par kängor varje år, vilket Plikträdet anser är fullt rimligt och en grundläggande förutsättning för att förhindra fot- och knäskador. Den farhåga förrådspersonalen hade var att då kängorna sedan tidigare användning var slitna på insidan överkompenserar de värnpliktiga med att gå på yttersidan av foten och att detta kan leda till skador.

Jägarnas utrustningskort är utökat med jägarspecifik materiel, däribland ytterligare en känga kallad järnkänga. Problemet med järnkängan är att bindningarna på skidorna vita blixten inte är anpassade efter kängan. Det innebär att kängorna slits väldigt fort. De järnkängor som är kronmärkta uppger förrådet i praktiken är två storlekar mindre än vad storleken anger. Därför ser det ut som att Försvarmaktens centrallager har tillräckligt antal kängor i "normalstorlek" vilket i verkligheten inte stämmer.

Förrådspersonalen uttrycker också en farhåga inför kommande värnpliktskullar. Då samtliga skidor (vita blixten) är krigsplacerade och lagret av nya börjar ta slut finns det en risk att de inom snar framtid blir brist på skidor. Förrådet berättar att det länge har pratats om nya skidor, men inga nya har presenterats.

Förrådspersonalen uppmärksammar även att utbrottet av svinkoppor bland de värnpliktiga tydliggjorde bristen på personlig utrustning. De värnpliktiga tvingades byta nästintill all utrustning och vid ett ytterligare utbrott hade förrådet inte haft kapaciteten att utrusta alla värnpliktiga med ny utrustning.

Medinflytande

PB-eleverna utbildades från mars till v 36 på annan skvadron än det stor inrycket. De fick under sin tid på Plutonssefälsskolan ingen utbildning i uppdraget som förtroendevalda. Utbildningen skedde istället i samband med det stora inrycket. PB-eleverna uppger att det inte funnits ett forum för dem att tala om sina utmaningar och få respons. Vid samtal med skvadronen och ledningen delar man de värnpliktigas uppfattning om hur PBS bedrivits. Nästa år kommer PBS gå under samma skvadron som de stora inrycket rycker in på och andra befäl kommer att utbilda.

Utbildningen för de förtroendevalda hade delats upp i två utbildningsmoment. Det första handlade om förtroendeuppdraget i stort, och det andra var olika typer av case-arbeten. Värnpliktiga uttrycker att de upplevde utbildningen som bra och det gav en god insyn i uppdragets karaktär och betydelse.

Meningsfull utbildning

Plikträdet uppmärksammade två huvudsakliga faktorer som påverkar utbildningen. Det första är att det råder en ammunitionsbrist. Det har inneburit att förbandet inte kunnat genomföra lika många SUSAs.

Det andra är att K 4 har mycket beredskapstjänst. Det påverkar dels utbildningsrytmen, dels utbildningstiden. När de värnpliktiga har beredskap får de inte åka hem. Det innebär att vissa värnpliktiga är inne i över fem veckor i sträck som i sin tur påverkar återhämtningen. Den andra aspekten är att de värnpliktiga som åker iväg på beredskap förlorar utbildningstid.

Information & mönstring

För att bli inskriven som jägarsoldat krävs utökad mönstring. Denna genomför förbandet. K 4 har i år inte fått sin fulla beställning värnpliktiga från Pliktverket. K 4 ska ha beställt 200 värnpliktiga, varav 146 genomförde utökad mönstring, men endast 108 påbörjade utbildningen. Enligt förbandet är detta å ena sidan positivt då materielen inte hade räckt till. Å andra sidan lyckas man inte fylla ut krigsorganisation som planerat. Plikt- och prövningsverket hade meddelat förbandet i augusti att man inte lyckats fylla platserna på den utökade mönstringen. Vad detta berott på är inte helt klart. Efter Plikträdet uppföljning med Plikt- och prövningsverket berodde bortfallet av antalet som genomförde utökad mönstringen på sim momentet. Där hade en stor andel av mönstrande fallit bort. Anledningen till att de inte heller lyckats fylla alla platser på den utökade mönstringen var att Försvarsmakten prioriterat andra befattningar med liknande kravprofil.

Meningsfull fritid

Förbandet har en arbetsperiod på tio dagar och fyra dagar ledigt. Den längre återhämtningsperioden är delvis för att underlätta resandet till och från förbandet. De värnpliktiga lyfter att många perioder dock har varit längre och permissionerna kortare dvs tolv dagar tjänst och tre dagar tjänsteledighet. Förbandet har infört personalvårdskvällar och -helger. På dessa helger hittar man på saker som pluton eller enskilda men det finns också uppstyrda aktiviteter från soldathemmet. Värnpliktiga har uppfattningen att PV-kvällar skall genomföras varje måndag efter tjänstgöringsfri period. Dock upplever de att detta inte alltid blir fallet, och i och med det vill de ha ett förtydligande om vad som gäller. Ledningen delar de värnpliktigas uppfattning och de skall ensa synen med skvadronen då de värnpliktiga önskar förtydligande.

Resor

Förbundet har sedan förra året upphandlat charterflyg så att de kan skicka ner fyllda plan med enbart värnpliktiga istället för att konkurrera med civilbefolkningen om platser. De värnpliktiga upplever att det fungerat bra.

Soldathem

K 4 har ingen specifik byggnad som soldathem utan disponerar en öppen yta i kasernbyggnaden. Där finns tillgång till allt från biljard, pingis och air hockey till böcker och sällskapsspel. K 4:s soldathemsföreståndare driver för tillfället både K 4 och Skydd C soldathem. Han har dock hjälp av värnpliktskonsulenten på förbundet vars uppgift är att hjälpa soldathemsföreståndaren att styra upp fritidsaktiviteter. Plikträdet uppfattar att de värnpliktiga är nöjda med det som soldathemmet erbjuder. De värnpliktiga upplever också att de helger soldathemsföreståndaren och värnpliktskonsulenten anordnar för dem som stannar kvar på förbundet över tjänstefria helger eller vid beredskapstjänstgöring är mycket välplanerade och bidrar till en god stämning på förbundet. Bland annat har man gett de värnpliktiga möjlighet att skjuta lerduvor och gå på bio. Plikträdet träffade inte soldathemsföreståndaren under besöket men har haft kontakt och planerar att träffas vid nästa besök.

Övrigt

En orsak till att man i år inte kunnat utbilda mot alla befattningar som tidigare är på grund av befälsbrist samt kompetensbrist hos befälen. Skvadronsledningen vittnar om att utbildningskvalitén har försämrats som följd av det. I dagsläget består befälslagen av tre befäl per pluton. Eftersom förbundet har många fältdygn samlar befälen på sig mycket kompensationsledigt som behöver tas ut i ledig tid. Det hämmar uppföljning.

Förbundet erbjuder både jägarexamen och skoterutbildning för de värnpliktiga under helger, vilket uppskattas av de värnpliktiga.

Avslutning

Plikträdet tackar K 4 för sin öppenhet, ärlighet och handlingskraft. Det är en förutsättning för att medinflytandesystemet ska fungera och utveckla utbildningsmiljön. Det ger även Plikträdet goda förutsättningar att få en god helhetsuppfattning om värnpliktsutbildningen. Vi tackar även de värnpliktiga för en god dialog.

Yasmine Malla
Förbandsansvarig K 4

070-848 61 29
yasmine.malla@pliktradet.se